

Sociaal en Cultureel Planbureau

Werkprogramma 2010

1. Het aanvullend beleidsakkoord van het vierde kabinet Balkenende, de vijf strategische thema's en de zes pijlers

De kredietcrisis van 2008 en de recessie van 2009 hebben onder de noemer 'Werken aan toekomst' tot een belangrijke aanvulling op het beleidsakkoord van het kabinet geleid. In het Werkprogramma 2010 van het SCP zal de weerslag daarvan - en van het veranderde beeld van de economie - vooral zichtbaar worden in het onderzoek naar de opvattingen, houdingen en gedragingen van de Nederlandse bevolking (Continu Onderzoek Burgerperspectieven) en in de deelname aan het European Social Survey. Omdat de werkloosheid in Nederland overigens pas sinds het tweede kwartaal van 2009 een stijgende lijn laat zien, zal er in 2010 in het kader van de andere, meer op registratiegegevens gebaseerde onderzoeken nog maar beperkt rekening kunnen worden gehouden met de sociale gevolgen van de recessie. 2009 is dan het laatste jaar waarover gegevens beschikbaar zijn.

In 2009 heeft het kabinet vijf strategische thema's vastgesteld. Met uitzondering van '*nieuwe technologieën*' sluiten de overige vier thema's, met actuele accentueringen, nauw aan op de onderzoekslijnen die voor het SCP al langer van centrale betekenis zijn. Het Werkprogramma 2009 van het SCP was conform de wens van het kabinet geordend naar de zes pijlers van het beleidsprogramma van het kabinet. In het WP 2010 is deze ordening naast die van de vijf nieuwe strategische thema's aangehouden. Veel projecten en onderwerpen hebben een meerjarig karakter en een deel van het werkprogramma van het SCP heeft ook een breder en algemener karakter, dat goed past bij de pijler-indeling. In het WP 2010 is steeds een onderscheid gemaakt tussen in 2010 te verwachten rapporten en nog in uitvoering zijnde onderzoek.

2. Het SCP Werkprogramma 2010 en de vijf strategische thema's

Bij het strategische thema '*Schaarste en transitie*' gaat het vanuit sociaal perspectief over de gedragsveranderingen die gepaard gaan met of noodzakelijk zijn in het kader van mondiale trends als klimaatverandering en vergrijzing. Internationaal wordt veel verwacht van technologie-oplossingen om schaarstevraagstukken aan te pakken. Maar welke aanknopingspunten zijn er voor beïnvloeding van individueel en collectief gedrag? Met het Ministerie van VROM wordt overlegd over een ook internationaal georiënteerde strategische verkenning op dit gebied. Onder pijler 3 '*Een duurzame leefomgeving*' staan de SCP-projecten op het gebied van schaarste en transitie vermeld.

'*Dynamiek en zekerheid in een open samenleving*' is een thema dat steeds terugkeert in de kwartaalrapportages van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven en in internationaal vergelijkend verband in de jaarlijkse Europese Verkenningen. In het rapport Armoede en Sociale Uitsluiting 2010, de Rapportage Integratie Nieuwe Groepen, de Discriminatiemonitor, en de Rapportage Ziekteverzuim, Arbeidsongeschiktheid en Reïntegratie is er niet alleen aandacht voor de objectieve veranderingen (de positieve en negatieve dynamiek) op ieder van deze gebieden, maar ook voor de meer subjectieve belevingsaspecten: het gevoel van zekerheid en onzekerheid bij (delen van) de bevolking. Onder pijler 1, 4 en 5 zijn de verschillende SCP projecten thematisch geordend.

'*Openbaar bestuur van de toekomst: over legitimiteit en vertrouwen*' wordt als het ware voorbereid in eveneens de kwartaalrapportages van het Continu Onderzoek

Burgerperspectieven, maar ook in de rapporten over de prestaties van de lokale en nationale overheid, in het laatste geval ook in internationale vergelijking. Zeker als het gaat om vertrouwen en legitimiteit moet de positie van het openbaar bestuur ook in het licht gezien worden van de ontwikkelingen in de 'civil society' en van het gevoel van veiligheid dat burgers ervaren. Over deze onderwerpen wordt in 2010 gerapporteerd. Onder pijler 5 en 6 een overzicht van de projecten.

' *Maatschappelijke achterstanden van de toekomst*' zijn voor een belangrijk deel de maatschappelijke achterstanden van nu, mogelijk versterkt door de recessie. In het werkprogramma van het SCP is er altijd al veel aandacht geweest voor de kwetsbare groepen en de groepen op achterstand: laagopgeleiden, niet-westers allochtonen, arbeidsongeschikten, ouderen. In het Werkprogramma 2010 zijn er zowel op het niveau van het individu als op de niveaus van gezinnen, groepen, wijken of leefomstandigheden projecten opgenomen om achterstanden in kaart te brengen en toegankelijk te maken voor beleidsinterventie. Een met de huidige recessie verbonden gevaar is het ontstaan van een nieuwe achterstandssituatie bij gezinnen uit de middenklasse, die in geval van langdurige werkloosheid niet meer in staat zijn aan hun hypotheekverplichtingen te voldoen (een ruime meerderheid van de gezinshouders uit de middenklasse woont inmiddels in een eigen huis). Het SCP verkent in 2009 dit thema in een nog in dat jaar te verschijnen studie, die mede input vormt voor een door de RMO op te stellen advies over de sociale gevolgen van de crisis. Onder pijler 2 en 4 zijn de bij dit strategische thema horende projecten opgenomen.

3. Het SCP-werkprogramma 2010 en de pijlers van het Beleidsakkoord van het kabinet Balkende IV

Veel van de door het SCP in 2010 uit te voeren projecten vloeien voort uit eerder gemaakte afspraken of verkregen opdrachten. Het *Sociaal en Cultureel Rapport* (SCR) verschijnt iedere twee jaar als verplichting direct voortvloeiend uit het KB van 1973, dat tot de instelling van het SCP leidde. In 2010 zal het 19 e SCR gewijd worden aan de constanten en veranderingen in houding en gedrag van de Nederlandse burgers, ook in vergelijking met de ontwikkelingen in andere landen. Er zijn daarnaast langjarige afspraken met departementen over de opstelling van bijvoorbeeld het *Jaarrapport Integratie*, de *Discriminatiemonitor*, de *Emancipatiemonitor*, de *Rapportage Sport*. Het *cultureel draagvlak* is een meerjarig onderzoeksprogramma, dat voor OCW wordt uitgevoerd en doorloopt tot 2013.

Veel van het SCP-onderzoek is gebaseerd op door het CBS verzamelde en ter beschikking gestelde gegevens. Daarnaast laat het SCP zelf ook enkele grote surveys uitvoeren: het AVO (gebruik van voorzieningen in de publieke sector), het Tijdsbestedingsonderzoek en het onderzoek Culturele Veranderingen (opvattingen en houdingen van de Nederlandse bevolking). In 2010 worden nieuwe dataverzamelingen rondes van deze surveys voorbereid. Ook in 2010 zal het SCP ten behoeve van het kabinet per kwartaal rapporteren over de uitkomsten van het in 2008 gestarte regelmatige onderzoek naar zorgen en maatschappelijke kwesties die leven in de bevolking en van belang zijn voor de politiek (Continu Onderzoek Burgerperspectieven). Uiteraard wordt door het SCP ten behoeve van de rapporten ook intensief gebruik gemaakt van door internationale organisaties verzamelde gegevens (OESO, Eurobarometer, Eurostat).

PIJLER 1 . Een actieve internationale en Europese rol

In 2010 te verwachten rapport:

- Europese verkenning 8 (SCP/CPB)

In 2010 zal in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken op de Dag van Europa de achtste Europese Verkenning van Centraal Planbureau en het SCP verschijnen. Het thema wordt nog nader vastgesteld in overleg met BZ.

Het SCP maakt deel uit van het Central Coordinating team van het *European Social Survey*, waarin meer dan dertig landen participeren. Het ESS maakt op veel terreinen een vergelijking tussen landen mogelijk op het gebied van attitudes en opvattingen, zoals bijvoorbeeld veiligheid, vertrouwen, sociale cohesie en sociale zekerheid. In 2010 wordt gestart met de 5 e ronde. Speciale thema's zijn ditmaal "Work, Family and Well-being: The Implications of Economic Recession" en "Trust in Criminal Justice: A Comparative European Analysis"

Het SCP neemt deel aan een Europees consortium dat een onderzoek uitvoert naar '*Actual and perceived security*', waarin zal worden nagegaan welke interventies geschikt zijn om de feitelijke veiligheid en veiligheidgevoelens van burgers te vergroten. Het ministerie van BZK is vertegenwoordigd in de Advisory Board.

Het SCP participeerde in het Europese Network of Excellence 'Cinefogo' (*Civil society and new forms of governance*). Dit network is 1 december 2009 officieel afgesloten, maar er zijn diverse vervolgvactiteiten, voor het SCP in 2010 met name het werk aan een internationale bundel over 'Religion and civil society in Europe' (publicatie in 2011).

PIJLER 2 . Een innovatieve, concurrerende en ondernemende economie

In 2010 te verwachten rapporten:

- De rol van gezondheid in de lage maatschappelijke participatie van allochtone vrouwen
- Financiële en culturele determinanten van de geringe arbeidsdeelname van laagopgeleide vrouwen
- Armoede en Sociale Uitsluiting 2010
- Positie en toekomst lager opgeleiden op de arbeidsmarkt
- Tevreden met pensioen?
- Rapportage Ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en reïntegratie
- School- en buurteffecten op onderwijsuitkomsten

De bijdrage van het SCP ligt bij deze pijler vooral op het gebied van het onderzoek naar het onderwijs en de arbeidsdeelname. De aandacht in ons onderzoek gaat daarbij vooral uit naar de tekorten in participatie aan het onderwijs (voortijdig schoolverlaten, de deelname van niet-westers allochtonen aan het onderwijs) en naar governance. In 2010 wordt bovendien een rapport uitgebracht over de effecten van buurtkenmerken en kenmerken van de school op de onderwijsuitkomsten.

Het SCP onderkent in deze pijler ook belangrijke sociaal-economische componenten: de positie van de lager opgeleiden op de arbeidsmarkt, het vraagstuk van de non-participatie en de bijzondere Nederlandse voorkeur voor deeltijdwerk, met daarbij in het bijzonder aandacht voor laagopgeleide vrouwen, de doorstroming van vrouwen naar hogere functies, de (geringe) deelname van allochtone vrouwen aan de arbeidsmarkt. Dat laatste onderwerp krijgt vorm door in een rapportage ten behoeve van de 4 e Nationale rapportage in het kader van het VN-Vrouwenverdrag, die het SCP op verzoek van OCW zal opstellen. Eveneens zal in 2010 een rapportage verschijnen over de vraag in hoeverre het huidige pensioenstelsel aansluit bij de behoeften van ouderen op inkomensgebied. Ook aan het probleem van de armoede en de verdeling van vermogens zal in 2010 weer aandacht worden gegeven. Het in 2008 op verzoek van de ministeries van SZW en J&G gestarte onderzoeksprogramma naar armoede en sociale uitsluiting bij kinderen loopt ook in 2010 door. In samenwerking met CBS en TNO/Arbeid wordt gewerkt aan een update van de Rapportage Ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en reïntegratie.

PIJLER 3 . Een duurzame leefomgeving

In 2010 te verwachten rapporten:

- Mobiliteit van gezinnen
- Monitor Duurzaam Nederland (PBL, CPB en SCP)

Op verzoek van de minister van LNV heeft het SCP in de periode 2005 - 2009 een onderzoeksprogramma uitgevoerd naar de sociale en culturele ontwikkelingen op het platteland. Op basis van de resultaten van dit onderzoeksprogramma is de *Monitor Sociale Staat en Vitaliteit van het Platteland* (MSVP) ontwikkeld. Het ministerie van LNV heeft te kennen gegeven dit project voor een periode van 5 jaar te willen voortzetten. Bedoeling is om één keer in de vier jaar, voor het eerst in 2010, een monitor af te nemen en in de tussentijdse periode een thematische verdieping te publiceren. Eind 2010 is weer een nieuwe editie voorzien van de *Monitor Duurzaam Nederland*, die in opdracht van het kabinet wordt opgesteld door PBL, CPB, SCP en het CBS. De monitor presenteert een verzameling indicatoren, die een beeld geven van de duurzaamheid van de Nederlandse samenleving door de tijd heen en ten opzichte van andere Europese landen. Op basis hiervan identificeert en analyseert de monitor de 'zorgen voor morgen'.

In overleg met het Kennisinstituut Mobiliteit (KiM) en het ministerie van Verkeer&Waterstaat heeft het SCP een meerjarig onderzoeksprogramma naar *de sociale en culturele determinanten van mobiliteitsgedrag* opgesteld. Onderzoeksthema's zijn het mobiliteitspatroon van de Nederlandse bevolking in het algemeen en specifieke groepen daarbinnen zoals ouderen, tweeverdieners, allochtonen e.d. Daarnaast is behoefte aan inzicht in de effectiviteit van beleidsinstrumenten die aangrijpen op het gedrag van burgers. In 2010 wordt gerapporteerd over de mobiliteit van gezinnen.

Overleg is gaande met het ministerie van VROM (dat optreedt namens de interdepartementale werkgroep Schaarste & Transitie) over een strategische verkenning - met daarbij ook aandacht voor een Europese vergelijking - naar mogelijkheden van gedragsbeïnvloeding van burgers in het licht van toenemende *schaarste van grondstoffen*, energie, voedsel, biodiversiteit en water.

PIJLER 4 . Sociale samenhang

In 2010 te verwachten rapporten:

- Sociaal en Cultureel Rapport 2010
- Gezinsrapport
- Emancipatiemonitor 2010 (SCP en CBS)
- Monitor Diversiteit in het jeugdbeleid 2010 (SCP en CBS)
- Gezondheid en welzijn van jongeren (HBSC2009), i.s.m. Trimbos-instituut
- Het 'littekeneffect' van armoede bij kinderen
- Opvattingen over gezondheid
- Informele Zorg (Mantelzorg)
- Kwetsbare ouderen
- Tweede evaluatie WMO
- Rapportage integratie nieuwe (etnische) groepen
- 'Groene' cohesie
- Dynamiek in de wijk
- Rapportage Sport 2010

- Informele groepen (vooronderzoek)

Dit is bij uitstek de pijler waar een groot deel van het werkgebied van het SCP op aansluit. Een belangrijk onderwerp in het kader van 'Sociale samenhang' wordt gevormd door het vraagstuk van de integratie van de etnische minderheden in de Nederlandse samenleving. Het behoren tot de Islam wordt niet zelden gezien als indicatie en als oorzaak van de falende integratie. Wij willen in 2010, in vervolg op 'Moslim in Nederland' (2004), een studie starten die op basis van kwantitatief materiaal kan laten zien welke betekenis de Islam heeft voor Turken en Marokkanen in Nederland. .

Op dit moment loopt nog de *Survey Integratie Nieuwe Groepen (SING)*. Met het ministerie van WWI is overleg gaande over de mogelijkheid te rapporteren in de vorm van een uitgebreide studie naar de leefsituatie en integratie van personen afkomstig uit Iran, Irak, Afghanistan, Somalië, Polen en China.

De integratieproblematiek manifesteert zich ook in de 40 aandachtswijken die het kabinet heeft aangewezen en die bij het SCP al de afgelopen jaren onderwerp van rapportage en studie zijn geweest ('Aandacht voor de wijk' (2007), 'Interventie voor integratie' (2007)). Die lijn wordt in 2010 voortgezet, in het bredere perspectief van enerzijds de relatie tussen leefpatroon, woonmilieu en sociale cohesie en anderzijds sociale veiligheid. In 2009 is op verzoek van het ministerie van VROM een onderzoek gestart naar de leefbaarheid in stedelijke woonbuurten. Het onderzoek richt zich op verhuisbewegingen en sociale stijging en daling van bewoners in de 40 aandachtswijken.

'Een hoge participatie in de samenleving' is een belangrijk beleidsdoel in de vierde pijler. Zowel waar het de *verhoging van de arbeidsparticipatie en de maatschappelijke participatie* betreft, bevat het SCP-werkprogramma traditioneel veel projecten die daar speciaal op gericht zijn. Dan gaat het zowel om de toeleiding naar de arbeidsmarkt (mensen in de WAO of de bijstand, vrouwen, allochtonen, gehandicapten, ouderen) als om de vrije en actieve deelname aan het maatschappelijk leven, het meedoen met sport of het verrichten van vrijwilligerswerk.

Na diverse studies van landelijke participatietrends (lidmaatschappen, vrijwilligerswerk) en naar de ontwikkelingen van het maatschappelijk middenveld aan de hand van gegevens over grote (federatieve) organisaties, zal in de komende jaren meer aandacht besteed worden aan *informele vrijwillige associaties* (van leesclubjes en hardloopgroepjes tot muziekbandjes en burgerinitiatieven). Er zal zowel aandacht worden besteed aan de betekenis van deze verbanden voor de deelnemers als aan hun relaties met het georganiseerde middenveld en met publieke voorzieningen.

Op verzoek van het ministerie van OCW zal het SCP samen met het CBS eind 2010 een nieuwe editie van de *Emancipatiemonitor* uitbrengen. Net als in 2008 zal het rapport hoofdstukken bevatten over demografie, onderwijs, betaalde arbeid, combinatie arbeid en zorg, inkomen, politieke en maatschappelijke besluitvorming, gezondheid en geweld tegen vrouwen.

Sociale uitsluiting en armoede zijn blijvende thema's in het SCP-werkprogramma, beide ook steeds geplaatst in het perspectief van (gebrek aan) sociale samenhang. In 2010 zal worden gepubliceerd over armoede en sociale uitsluiting bij kinderen, en in het bijzonder over het 'littekeneffect' (blijvende gevolgen) van armoede op kinderen.

Het ministerie van VWS heeft aan het SCP gevraagd onderzoek te doen naar de werking van de in 2007 ingevoerde *Wet Maatschappelijke Ondersteuning*. Het gaat bij de evaluatie om de vraag of de Wmo gemeenten voldoende mogelijkheden biedt om de doelen van de wet (zoals maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid) naderbij te brengen. Het SCP kijkt naar de landelijke werking van de wet, maar doet geen uitspraken over het beleid, de prestaties en effecten in individuele gemeenten. De eerste evaluatie betrof de periode 2007-2009, over de tweede fase, die loopt van 2010 tot en met 2013, wordt momenteel met het ministerie overlegd. Het onderzoek kent twee pijlers. Ten eerste wordt gekeken hoe gemeenten invulling geven aan de Wmo en of zij de juiste instrumenten hebben om de Wmo uit te voeren. De tweede pijler, het

onderzoek naar de effecten van de Wmo, richt zich vooral op de doelgroepen van het beleid.

Begin 2009 is een overzichtsrappport over *mantelzorg* in Nederland verschenen. Een grote groep mantelzorgers is (te) zwaar belast, maar roept geen hulp in of doet dit te laat. In 2010 verschijnt de rapportage van het vervolgonderzoek, dat inzicht geeft in het proces van het inschakelen van hulp door mantelzorgers, teneinde de mantelzorgondersteuning te kunnen verbeteren.

Problemen rond jeugd en gezin hebben de bijzondere aandacht van het kabinet. Het SCP heeft op verzoek van het ministerie van VWS en het Interprovinciaal overleg (IPO) begin 2009 een *ramings- en verdeelmodel ontwikkeld voor de provinciale jeugdzorg en de AMK's*. Eind 2010 zal het SCP op basis van nieuwe data, verbeteringen en uitbreidingen van beide modellen het eindrapport uitbrengen.

Het SCP zal in 2010 samen met de Universiteit Utrecht en het Trimbos Instituut een nieuwe rapportage uitbrengen over het onderzoek *Health Behaviour in Schoolaged Children*. Dit betreft een survey onder scholieren van 10-16 jaar dat informatie verschaft over hun psychosociale gezondheid en het risicogedrag dat zij vertonen.

Het CBS en het SCP voeren een monitor *Diversiteit in het jeugdbeleid* uit. Dit doen wij op verzoek van ZonMw, dat in opdracht van het ministerie van Jeugd en Gezin een programma uitvoert met als doel migrantenkinderen gelijke kansen te geven om gezond, veilig en met plezier te kunnen opgroeien en hun talenten te kunnen ontwikkelen. In 2010 zal het SCP een verdiepende studie uitbrengen (met medewerking van het CBS) naar diverse thema's uit de eerste cijfermatige publicatie.

Het gezin staat momenteel prominent op de beleidsagenda. In de nota *De kracht van het gezin* komen thema's aan de orde als het versterken van de opvoeding door opvoedingsondersteuning, het voorkomen van armoede en sociale uitsluiting bij ouders en kinderen en het faciliteren van de combinatie arbeid/zorg. Ruim tien jaar geleden publiceerde het SCP *Het gezinsrapport* (1997). Het zal in 2010 opnieuw een gezinsrapport uitbrengen, waarin wordt aangesloten bij de vier terreinen uit de nota Gezinsbeleid van minister Rouvoet (2008): gezinsvorming, opvoeding, gezin en economie en gezin en omgeving. Het SCP zal voor deze rapportage nieuwe gegevens verzamelen over opvoeden in Nederland via een survey onder 2500 ouders met thuiswonende kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar.

Sinds 1990 heeft het SCP acht keer op verzoek van het Ministerie van VWS een Rapportage Ouderen uitgebracht, de laatste onder de naam *'Monitor Ouderenbeleid'*. Met het ministerie van VWS wordt overlegd over voortzetting van de monitor. In 2010 is een themarapport voorzien over ouderen die door een combinatie van ernstige gezondheidsproblemen en een gebrek aan hulpbronnen kwetsbaar zijn. Onderzoek naar deze groep is onder andere relevant, omdat de toename van hun aantal verantwoordelijk wordt gehouden voor de sterke groei van de vraag naar AWBZ-hulp. Tijdige onderkenning van kwetsbaarheid zou het zorggebruik flink moeten kunnen verminderen.

In 2009 is een begin gemaakt met de uitvoering van een onderzoek naar *opvattingen over gezondheid en gezondheidsbevordering in de bevolking*. Hoe wordt er binnen verschillende leefstijlgroepen over gezondheid en gezond leven gedacht en welke aangrijpingspunten voor gezondheidsbevordering vloeien daaruit voort. Over dit onderzoek wordt gerapporteerd in de Volksgezondheid Toekomstverkenning (VTV) van het RIVM die in 2010 verschijnt.

In 2009 is gestart met een nieuwe editie van de *Rapportage Sport*, die in samenwerking met het Mulierinstituut tweejaarlijks wordt uitgebracht in opdracht van het ministerie van VWS en eind 2010 zal verschijnen.

PIJLER 5 . Veiligheid, stabiliteit en respect

In 2010 te verwachten rapporten:

- Acceptatie van homoseksualiteit
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven (kwartaal- en jaarrapportages)
- Nieuwe spiritualiteit

In veel van het SCP-survey-onderzoek wordt een beeld gekregen van de wijze waarop de Nederlandse bevolking naar zichzelf, naar de samenleving en de overheid kijkt en hoe men zich ten opzichte van allerlei vraagstukken verhoudt. Dat komt tot uitdrukking in onderzoek naar discriminatie, maar ook in onderzoek naar het gebruik van geweld en naar slachtofferschap. Tot pijler vijf rekt het SCP ook zijn onderzoek naar de betekenis van informele groepen, de opvattingen over morele kwesties en de rol van religie en spiritualiteit.

Over zaken als abortus, euthanasie, huwelijk en opvoeding en gelijke rechten voor homo's zijn in de afgelopen decennia veel gegevens verzameld in het SCP-survey 'Culturele veranderingen' en andere bevolkingsenquêtes.

Individualisering is een van de belangrijkste trends van de moderne tijd en komt mede tot uitdrukking in veranderingen in morele waardeoriëntaties van de bevolking . Ook in de politiek zien we de laatste jaren een grote aandacht voor morele kwesties, zoals blijkt uit het normen- en waardendebat, de discussie over embryonaal stamcelonderzoek en de privacybescherming. In 2010 zal een publicatie worden uitgebracht over *ontwikkelingen in de publieke opinie* over ethische kwesties in Nederland.

In 2009 is een onderzoek gestart naar het ontstaan van nieuwe, buitenkerkelijke *vormen van spiritualiteit* en de vraag hoe deze zich verhouden tot deelname aan de civil society, hetzij via kerkelijke gemeenschappen, hetzij via nieuwe vormen van saamhorigheid. In de loop van 2010 is een publicatie gepland.

Op verzoek van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen volgt het SCP in de periode 2008-2011 hoe de sociale acceptatie van homoseksuele mannen en vrouwen zich ontwikkelt. In 2010 verschijnt hierover de eerste publicatie. Drie thema's worden uitgediept: de acceptatie van homoseksualiteit bij etnische en religieuze minderheden, de houding van heteroseksuele jongeren ten opzichte van homoseksualiteit en de ervaringen en behoeften van homoseksuele, biseksuele en lesbische jongeren. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de UvA, de Universiteit Maastricht en Movisie.

De reeks onderzoeken op het gebied van (sociale) veiligheid zal in 2010 worden voortgezet. In vervolg op *Angstige burgers* (2006) zal de relatie tussen objectieve en subjectieve veiligheid verder worden onderzocht. In vervolg op *Slachtoffers van criminaliteit* (2006) zal de relatie tussen slachtofferschap, daderschap en veiligheidsbeleving verder worden onderzocht. Overwogen wordt om ook te kijken naar de invloed van de buurt op veiligheid in brede zin, zowel op crimineel gedrag als op overlast en verloedering.

Pijler 6. Overheid en dienstbare publieke sector

In 2010 te verwachten rapporten:

- Ramingsmodel kinderopvang
- Zorgvraagmodel Langdurige Zorg
 - Vraagmodel verpleging en verzorging
 - Vraagmodel verstandelijk gehandicaptenzorg (jeugd en volwassenen)
- WMO-advies macrobudget huishoudelijke hulp 2011
- Vraagmodel woondiensten
- Maten voor gemeenten 2010
- Profijt van de overheid in 2007
- Publieke middelen goed besteed?

- Publieke productie 1995 - 2008 (onderwijs, zorg, politie, justitie, soc.zekerheid)
- Public sector performance revised
- Het gebruik van regionale voorzieningen
- Beleidsvorming ten aanzien van het onderwijsstelsel
- Nieuwe bestuurlijke verhoudingen in het funderend onderwijs
- De sociale context van de tijdsbesteding
- Toekomstverkenning actieve kunstbeoefening
- Het culturele draagvlak
 - Veranderingen in mediagebruik
 - Actieve kunstbeoefening in de vrije tijd

Het verbeteren van de publieke dienstverlening is een belangrijk thema in deze pijler. Een dienstbare overheid stelt de burgers centraal en dat is ook een uitgangspunt dat het SCP hanteert. Welke diensten vragen de burgers van de overheid, welke prestaties levert de overheid en hoe beoordelen burgers deze prestaties?

Er zijn een aantal vaste projecten die inzicht geven in de vraag van burgers en de prestaties van de overheid. De *zorgvraagmodellen* brengen de vraag van burgers naar langdurige zorg in beeld. In 2010 zal daarbij in het bijzonder aandacht worden besteed aan de *verstandelijke gehandicaptenzorg*. De problemen rond jeugd en gezin hebben de bijzondere aandacht van het kabinet. Hiervoor ontwikkelt het SCP een *ramingsmodel jeugdzorg* dat de vraag beter in beeld moet krijgen. Deze ramingen worden in opdracht van het ministerie van Jeugd en Gezin en het IPO uitgevoerd. In *'Maten voor gemeenten'* rapporteert het SCP op verzoek van het Ministerie van BZK jaarlijks over de prestaties en kosten van gemeentelijke dienstverlening. Dit biedt aanknopingspunten voor verbetering van de publieke dienstverlening. Ook zal het SCP als onafhankelijke derde weer aan de VNG en het Rijk adviseren over de hoogte en de toereikendheid van het *macrobudget huishoudelijke hulp* in het kader van de WMO. In 2010 zal een nieuwe rapportage verschijnen over het *'Profijt van de overheid'*. Daarin wordt beschreven welke burgers vooral van overheidsuitgaven profiteren en welke burgers vooral aangeslagen worden voor heffingen en belastingen. Ten slotte worden de recente Nederlandse prestaties op het gebied van *publieke dienstverlening* in beeld gebracht en in een internationaal perspectief geplaatst.

Ook het onderwijs is een publieke sector waar de balans tussen vraag (van ouders, leerlingen en de samenleving als geheel) en aanbod (van de school) vaak precair is. In 2010 verschijnt een onderzoeksrapport naar de *nieuwe bestuurlijke verhoudingen in het funderend onderwijs*.

Onderzoek naar het *voorzieningengebruik* is van oudsher een onderzoekthema van het SCP. De groeiende mobiliteit van de burgers, de vergrote kennis over wat waar te krijgen is en de vermarkting van de gezondheidszorg zijn ontwikkelingen die van invloed zijn op het voorzieningengebruik. In 2010 verschijnt een rapport over de vraag *in hoeverre burgers bereid zijn grotere afstanden af te leggen* om de gewenste dienst van een voorziening (ziekenhuis, museum, school, winkel) af te nemen. Ook wordt onderzocht in hoeverre openingstijden van voorzieningen (school, kinderopvang, winkels en zorginstellingen) in combinatie met arbeids- en reistijden tot knelpunten in de tijdsordening leiden.

'Kunst en cultuur geven glans aan het bestaan' Voor het SCP komt dat thema vooral tot uitdrukking in het op verzoek van OCW uitgevoerde meerjarige onderzoek naar *het culturele draagvlak*. Over de trends in het bezoek aan culturele instellingen, in de kunstbeoefening in de vrije tijd en in het mediagebruik is reeds in 2009 gerapporteerd. In 2010 verschijnt een verdiepende studie naar de snelle veranderingen in het gebruik van gedrukte, audiovisuele en *digitale media*. Tevens verschijnt in 2010 een onderzoeksrapport waarin in meer detail de *kunstbeoefening in de vrije tijd* wordt beschreven. Deze studie vormt tevens een onderdeel van een toekomstverkenning op dit terrein. In 2010 wordt op verzoek van OCW gestart met een project over de *publieke belangstelling* voor de kunsten.

4. Afstemming en samenwerking

Met het *Centraal Bureau voor de Statistiek* werkt het SCP in verschillende projecten (o.a. op het gebied van integratie minderheden, emancipatie, AVO) nauw samen, zowel waar het de dataverzameling als de rapportage betreft. Met het CPB werkt het SCP samen in het project Europese Verkenningen en met CPB en PBL in de Monitor Duurzaam Nederland. Nader bekeken zal nog worden in hoeverre met het CPB kan worden samengewerkt op het gebied van sociale cohesie, de kosten van het wonen en de prestaties van de publieke sector.

In 2009 is in het kader van de vernieuwing Rijksdienst besloten dat het secretariaat van de *Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling* zal fuseren met het SCP. Als adviesorgaan blijft de RMO onafhankelijk, maar voor de inhoudelijke voorbereiding ten behoeve van een advies zal gebruik gemaakt worden van de expertise en capaciteit van het SCP (onderzoek, literatuurstudie). Het Werkprogramma 2010 van het SCP sluit qua onderwerpen ook goed aan bij de onderwerpen van het WP 2010 van de RMO: de sociale betekenis van de kredietcrisis; sociale stijgers en dalers; internetlogica; migratiestromen en diversiteit in leefomgevingen; versterken en borgen van vroege condities voor leren. Deze onderwerpen zijn ook direct verbonden met de strategische thema's van het kabinet, in het bijzonder de 'maatschappelijke achterstanden van de toekomst'.

In 2010 zal ook de samenwerking met de *Gezondheidsraad* versterkt worden bij de adviezen van de GR die een verbinding hebben met door het SCP uitgevoerd onderzoek (o.a. opvattingen over gezondheid; effectiviteit in de care). Daarnaast zijn er regelmatig vormen van samenwerking en afstemming met de WRR, het WODC, het Rathenau-instituut, het NIBUD, het Trimbosinstituut, het NIVEL, en met nagenoeg alle universiteiten in het kader van in dit werkprogramma genoemde projecten. Goede contacten met universitaire instituten zijn er ook in het kader van de hoogleraarschappen van zes SCP-medewerkers. Ook op Europees niveau zijn er verschillende samenwerkingsrelaties, in het kader van het European Social Survey, maar ook in relatie tot EU-projecten, o.a. op het gebied van pensioenen, sociale veiligheid, sociale en politieke participatie, kinderen en jongeren en internet ('EU kids online'), en op het terrein van integratie van de minderheden.

Den Haag, 1 december 2009